

TIME AND SPACE DISTORSIONS IN MIRCEA NEDELCIU'S WORK**Ana-Valeria Gorcea (Stoica), PhD Student, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş**

*Abstract: At the time when the theoretical concept of chronotope was introduced, the issue of space and time and their indissoluble link was put into question, leading to multiple interpretations. If Bakhtin highlights the temporal dimension in literature, the 20th century is influenced by Michel Foucault's concepts of space and simultaneity. Starting from these theoretical references, we will try to identify in this paper, the time and space configurations in Mircea Nedelciu's novel *Zmeura de cîmpie*.*

Keywords: Mircea Nedelciu, novel, time, space, place, heterotopias.

Raportul spațiu-timp desemnează, conform dicționarului de filosofie¹, forma de bază a oricărei existențe, spațiul reflectând raporturile de coexistență dintre obiectele sau fenomenele sau dintre părțile lor, respectiv întinderea, distanța și poziția lor, în timp ce, categoria de timp reflectă durata de existență a obiectelor și fenomenelor, simultaneitatea sau succesiunea lor. Așadar, fără timp materia ar fi pur și simplu imobilă, iar fără de spațiu am exista doar sub forma unei entități asemenea divinității pe care o preamărim; de aici rezultă indispensabilitatea raportului spațiu-timp și necesitatea acestora ca făuritoare a universului existențial.

O dată cu apariția conceptului teoretic de *cronotop* dezbătut de Mihail Bahtin, interferența dintre temporalitate și spațialitate în cadrul operei literare – aflate într-o legătură indisolubilă – a fost pusă în discuție, oferind multiple nuanțări. Față de dimensiunea temporală a literaturii dată de Bahtin, alți teoreticieni de seamă, precum Gaston Bachelard, Michel Foucault, Yi-Fu Tuan, Marc Augé, constată, drept caracteristică a secolului XX, prevalența spațiului asupra timpului. Gaston Bachelard în lucrarea *Poetica spațiului*, pune accentul pe spațiu ce conține timpul:

„Uneori credem că ne cunoaștem în timp, dar nu cunoaștem decât o suită de fixări în spații de stabilitate a ființei, a unei ființe care nu vrea să se scurgă, care, chiar când se întoarce în trecut în căutarea timpului pierdut, vrea să «suspende – zborul timpului». În miile sale de alveole, spațiul conține timp comprimat. La asta servește spațiul.”²

Am asistat în proza modernă la desfășurarea unei narațiuni în timp, ca apoi, în proza postmodernă, prevalența să o capete construirea prozei în spațiu. În același timp, importanța spațiului, față de cea a timpului, mai poate fi argumentată de cele trei dimensiuni pe care le are acesta, față de o singură dimensiune a timpului. În plus, timpul nu ancorează nicăieri, deoarece are o singură direcție, doar înainte.

¹ Teodor N. Țirdea, Petru V. Berlinschi, Anatol I. Eșanu, Didina U. Nistoreanu, Vitalie I. Ojovanu, *Dicționar de Filosofie și Bioetică, A-Z*, Chișinău, 2003, pp. 275, 297-298.

² Gaston Bachelard, *Poetica spațiului*, Seria „Studii socio-umane”, trad. Irina Bădescu, pref. Mircea Martin „Gaston Bachelard ca educator”, Editura Paralela 45, Pitești, 2003, p. 40.

Vom urmări în prezentul studiu, configurații temporale și spațiale așa cum apar în romanul *Zmeura de câmpie* (Ed. Militară, 1984) de Mircea Nedelciu, insistând, în special, pe noțiunile de spațiu și loc dezbătute de teoreticieni precum Michael Foucault, Yi-Fu Tuan, Marc Augé³.

Cele două concepte, spațiul și timpul, sunt parte integrantă din universul pe care îl construiește prozatorul în vederea reprezentării lumii reale, cu dimensiunile sale sociologice, antropologice, psihologice sau politice în spațiul ficțional.

Prin intervențiile teoretice ale lui Michel Foucault, secolul XX începe sub patronarea „epocii spațiului” și „a simultaneității”⁴. Argumentele teoretice elaborate de Michel Foucault privesc noțiunile de spațiu și loc, acesta fiind interesat de spații exterioare corelate cu sfera publică și introducând conceptul de **heterotopie**⁵ în opoziție cu utopia. Heterotopia desemnează un spațiu existent în realitate care alătură simultan mai multe configurări sociale și chiar culturale. Acest spațiu este înțeles ca unul ce se află într-un raport de divergență cu continuitatea și normalitatea spațiilor uzuale. În viziunea lui Foucault, spații precum internatul, azilul, muzeul, biblioteca, librăria, trenul, cimitirul, cazarma, teatrul, cinematograful și chiar oglinda, sunt doar câteva dintre reprezentările conceptului de heterotopie elaborat de acesta, datorită capacității spațiilor indicate de a fi amplasamente *altfel*, ce dau iluzia accesibilității. Termenul propus de Michel Foucault, heterotopia, poate fi aplicabil prozelor lui Mircea Nedelciu mai întâi, pentru că majoritatea spațiilor heterotopice delimitate de Foucault există în prozele sale, apoi, sunt relevante atât relația protagoniștilor cu astfel de spații, cât și reflectarea spațiilor asupra personajelor ce dezvăluie dislocări și grave probleme identitare.

Ideea de spațiu a exercitat asupra scriitorilor o fascinație aparte, instituindu-se între spațiu și literatură o relație complexă ce se desfășoară pe mai multe nivele, plecând de la spațiul efectiv al orașului, al satului, al naturii etc. sau de la spațiul imaginar și interpretativ ce este proiectat în mintea cititorului și, încheind cu spațiul pe care îl parcurg personajele, de tipul de scriitură și chiar de subiect.⁶ Proza lui Mircea Nedelciu nu rămâne fără efectele ordonatoare ale spațiului, inclusiv la nivel vizibil al paginii. Romanul *Zmeura de câmpie*, fără a respecta o ordine cronologică a firelor epice, este sistematizat respectând „pricipiul listei”⁷, de la A la Z; capitolele sunt de întindere diferită, de la câteva pagini, la câteva rânduri – capitolul *S. Alte scenarii de pace*, 5 rânduri – și încheind cu punctele de suspensie cum e cazul capitolelor X și Y. Surprinzătoare spațial sunt și capitolele în care se îmbină diferite stiluri funcționale. Stilul oficial e reprezentat, spre exemplu, de procesul verbal întocmit de Gelu în capitolul T prin care elucidează încrângătura de relații și dezvăluie posibilele origini ale celor doi prieteni, Zare și Radu, și potențază misterul în jurul originii sale. Prin stilul colocvial de tip epistolar se face apel la credințe, idei, păreri, respectiv, se actualizează situarea personajelor în spațiu și timp, iar cel de tip memorialistic se definește prin amintirile difuze ale protagoniștilor despre perioada copilăriei. Nu în ultimul rând, stilul științific corespunde teoriilor inedite ale lui Zare. Oricât de ofertantă și interesantă ar fi o abordare a

³ Spațiile heterotopice dezbătute de M. Foucault; „loc antropologic” vs. „non-locuri” încadrate de Marc Augé sau diferențele dintre „space and place” discutate de Yi-Fu Tuan, respectiv topophilia și topofobia, sunt teorii importante ce dau prozei lui Mircea Nedelciu o anumită dimensiune și se arată ca niște repere care merită luate în considerare tocmai pentru dicriptarea universului ficțional al prozatorului, ce dezvăluie și influența pe filieră franceză asupra acestuia. Ni se pare relevant a aminti lucrările lui Ionuț Miloșiu, *Geografii semnificative. Spațiul în proza scurtă a lui Mircea Nedelciu*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2011 și Ramona Hârșan, *Heterotopie și ficționalizare a spațiului la Mircea Nedelciu*, în vol. *Dilemele identității. Forme de legitimare a literaturii în discursul cultural european al secolului XX*, Editura Universității „Transilvania” din Brașov, 2011, analize care operează cu aceleași concepte și față de a căror viziune nu ne putem distanța.

⁴ „We are in the epoch of simultaneity: we are in the epoch of juxtaposition, the epoch of the near and far, of the side-by-side, of the dispersed.” În Michael Foucault, *Of Other Spaces. Utopias and Heterotopias*.

On-line at: <<http://foucault.info/documents/heteroTopia/foucault.heteroTopia.en.html>>, [accesat, 12 nov. 2014]

⁵ *Ibidem*.

⁶ Ionuț Miloșiu, *op. cit.*, p. 15-16.

⁷ Sanda Cordoș, Prefața „Cine sînt fiii acelor tați?”, la Mircea Nedelciu, *Zmeura de câmpie (roman împotriva memoriei)*, Editura Compania, București, 2005.

spațiului scriptural, revenim la interesul prezentului studiu ce se axează pe identificarea spațiilor heterotopice și pe evidențierea semnificației acestora ca amplasamente *altfel*, ce au un impact asupra protagoniștilor.

Despre mobilitatea personajelor și tendința acestora de a se afla în continuă mișcare ne dăm seama de la primele proze scurte ale lui Mircea Nedelciu, iar cele din romanul *Zmeura de câmpie* nu sunt lipsite de nomadismul specific. Cei trei protagoniști, Zare, Grințu și Gelu, sunt surprinși în continuă mișcare: Zare – șofer pe camion în diferite zone ale țării, de regulă, de câmpie; Grințu – pedagog, ghid turistic, profesor; Gelu – cel care călătorește cu scopul de a rezolva puzzle-ul condiției lor de orfani în căutarea identității. De asemenea, personajele circulă dintr-o proză/ volum în alta/ altul – cei trei orfani sunt anticipați de proza inaugurală *Aventuri...*; Zare e prezent în ultimul roman al prozatorului, *Zodia scafandruului*; Gelu Popescu, cu inițialele G.P., traversează alte proze scurte din cele patru volume. Destinele sau traseele celor trei, ca și intersectarea acestora pe parcursul romanului sunt surprinse în intervalul 1973-1977, cinci ani în care aceștia schimbă mai multe locuri de muncă, se mută dintr-o parte în alta a țării, respectiv, sunt în căutarea punctului zero – fie a locului natal, al originilor, fie a spațiului surogat al celui natal. Spațiul cartografiat de tineri, în tot acest timp, este unul ce oferă diversitate și varietate, iar parcurgerea lui este „marcată iconografic de obiecte care facilitează deplasarea (mașină, tren, autobuz...) precum și de apariția recurentă a unor spații de tranziție, ale șederii provizorii, cum ar fi: gara, stația de autobuz, cafeneaua etc.”⁸ Toate spațiile enumerate mai sus, alături de altele identificate în roman, precum cazarma, internatul, casa de copii sau închisorile, pot fi considerate spații heterotopice ce au rolul de a reliefa o lume reală ficționalizată. Trecerea personajelor lui Mircea Nedelciu prin astfel de spații are drept efect un permanent sentiment al izolării și înstrăinării. Nu în ultimul rând, spațiile înregistrate din permanenta mișcare a personajelor își conțin încastrate fixările temporale care se dezvăluie într-o oscilare între *atunci* – amintirile personajelor, stările de așa-zisă amnezie a lor din perioada războiului, a copilăriei etc. – și *acum*, timpul prezentului ce înglobează trecutul și prevestește viitorul.

Trenul, în accepțiunea lui Michel Foucault, și extrapolând la romanul nostru, autobuzul și mașina sunt spații heterotopice „de criză”, fără puncte geografice⁹ ce ni se par a deveni, tot în termenii lui Foucault, heterotopii „de deviație”, tocmai pentru că indivizii ce se perindă cu aceste mijloace locomotorii „au un comportament deviant în raport cu media sau norma impusă.”¹⁰ Spre exemplu, în tren, Gelu asistă în mod indirect la discuțiile dintre un tovarăș director și subalternul său, înregistrând toate trăirile și transfigurările directorului la poveștile fără sfârșit ale celui alt, mișcarea mijlocului de transport și imaginile văzute pe geam fiind pretexte pentru povestirile ce urmau. Dacă la început „directorul părea încântat de poveste, dar parcă și începea să se teamă puțin de volubilul său subaltern”¹¹, apoi, scena se modifică devenind un spațiu claustrant pentru acesta „directorul se retrăsese în colțul dinspre ușă și încerca să respire, era transpirat tot, agasat. Subalternul era aproape de el și-i povestea din nou ceva ce nu suporta contradicție”¹² sau „directorul își dresă puțin vocea înainte de a reuși să-l roage pe Subaltern, cu o voce totuși aproape de nerecunoscut, să deschidă fereastra”¹³, ca, în cele din urmă, directorul „să-și dea seama cu adevărat de cât de periculos este acest palavragiu subaltern al lui pe care l-a ascultat tot timpul cu gura căscată.”¹⁴ Subalternul se adevărește a fi asimilatorul¹⁵ ce-și impune punctele de vedere cu toată

⁸ Ionuț Miloi, *op. cit.*, pp. 29-30.

⁹ Michel Foucault, *art. cit.*, p. 5.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Mircea Nedelciu, *Zmeura de câmpie (roman împotriva memoriei)*, Editura Militară, București, 1984, p. 149.

¹² *Ibidem*, p. 151.

¹³ *Ibidem*, p. 161.

¹⁴ *Ibidem*, p. 170.

¹⁵ Această încadrare îi aparține lui Tvetan Todorov ce stabilește 10 tipuri de portrete de călători pe baza notelor de călătorie ale unor scriitori renumiți precum Chateaubriand, Victor Segalen și alții. Asimilatorul, în termenii lui T. Todorov, apare ca tipul colonialistului din Americi, în

superioritatea fizică pe care o poate folosi în acel moment pentru a-și domina ascultătorul ce pare a se prăbuși sub rafala de vorbe ale înverșunatului povestitor.

Autobuzul, alt mijloc de transport în comun sau „o altă etichetă?”¹⁶ – de ce nu, a regimului comunist –, prezent în proza lui Mircea Nedelciu drept laitmotiv, simbolizează „contactul silit, din orice evoluție personală, cu socialul.”¹⁷ Această forțare a personajelor de a lua contact cu mediul social este dezvăluită de parcurgerea spațiului dinspre oraș spre sat, respectiv, de la sat la oraș. Scindarea identitară se produce asupra personajelor tocmai prin constanta navetă – ce poate fi văzută drept o strămutare – a țăranului de la sat pentru a lucra în fabricile de la oraș și a orașeanului, ce reprezintă intelectualul – profesorul, inginerul, agronomul, doctorul etc. –, la sat. Această pendulare dintre sat-oraș și oraș-sat cu autobuzul văzut ca „instituție”, capătă diferite conotații, în funcție de direcția de mers, și anume, atunci când transportă bărbații din satele ilfovene spre uzinele din capitală, acesta devine „o agora în care există mulțumiți, nemulțumiți și indiferenți, în care critica este directă sau învăluită în metaforă sau deghizată în simplă glumă”¹⁸ ce ne trimite cu gândul la stilul mucalit și profund al unui Ilie Moromete, însă adaptat *subt vremi*. Atunci când direcția de mers este dinspre autogările bucureștene spre satele din apropiere, se transformă „într-o ciudată sală de ședințe în care se confruntă opinii și concepții, se fac schimburi de experiență sau se tace semnificativ. Datorită zgomotului produs de motor, discuțiile nu suferă de prolixitate, ci sînt esențializate”¹⁹, făcând trimitere, de ce nu, la limbajul de lemn propagat de partid. Această „instituție” nu este evitată de personajul Zare, care în capitolul *D. Despre numere matricole despre nume și eroi*, sub titlul „(DRUM)”, în scrisoarea adresată profesorului Valedulceanu, analizează accepțiunile acesteia ce nu „poate fi nimit(ă, n.n.) obiect pur și simplu.”²⁰ Aceeași presiune și mostră a existenței a momentului socio-istoric, este identificată de personaj, amintindu-i funcții dintre cele mai diverse. Astfel, autobuzul:

„poate fi luat drept ființă (dragă și mult așteptată; rupi petale de margaretă și te întrebi: vine nu vine, mă iubește, nu mă iubește?) și drept instituție (ce dacă e pe patru roți? e destul să se pună în mișcare și-l și auzi pe șofer: «aici eu conduc!») și drept forum («am auzit ieri în autobuz că...») etc. etc.”²¹, în satele a căror ipostaze se remarcă fina și, de ce nu, dureroasa ironie a autorului.

Între autobuzul, cu diverse încărcături semantice – rata, cursa –, ce transportă categorii sociale de colo-colo și camionul pe care tineri precum Zare îl conduceau pentru a transporta cereale sau materiale de construcție există similitudini. Dacă cel de-al doilea „a avut un mare rol în construirea socialismului”²², primul „a participat intens, alături de jeepul GAZ, la răspîndirea lui (socialismului, n.n.)”²³. În sine, aceste obiecte devin mijloacele prin care imaginarul colectiv este schimbat și adaptat la noile norme și reguli ale sistemului sau devin obiecte utile de propagandă.

cazul nostru, regimul comunist, ce se impune cu toată pleiada de credințe și reguli ce trebuie respectate necondiționat. În mod mult mai restrâns, Subalternul este reprezentantul forțelor Securității ce își arată superioritatea, inclusiv fizică, prin insistența cu care își domină interlocutorul. În *Noi și ceilalți. Despre diversitate*, traducere de Alex. Vlad, colecția „Texte de frontieră 29”, Editura Institutul European, Iași, 1999, p. 464.

¹⁶ *O traversare*, din volumul Mircea Nedelciu, *Opere I. Aventuri într-o curte interioară; Efectul de ecou controlat*, vol 1, Seria Opere, Ediție îngrijită și prefațată de Ion Bogdan Lefter, Editura Paralela 45, Pitești, 2014 p. 171.

¹⁷ Cf. Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri. Mîturi, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, vol I, A-D, Traducere de Daniel Nicolescu, Doina Uricariu, Olga Zaicik, Laurențiu Zoicaș, Irina Bojin, Victor – Dinu Vlădulescu, Ileana Cantuniari, Liana Repeșeanu, Agnes Davidovici, Sanda Oprescu, Editura Artemis, București, 1993, p. 161.

¹⁸ *O traversare*, op. cit., p. 172.

¹⁹ *Ibidem*, p. 173.

²⁰ Mircea Nedelciu, *Zmeura de cîmpie (roman împotriva memoriei)*, ed. cit., p. 42.

²¹ *Ibidem*.

²² *O traversare*, op. cit., p. 172.

²³ *Ibidem*.

Mijloacele de transport amintite, spații heterotopice sau „non-locuri”, în termenii lui Marc Augé, prin disconfortul produs, prin puterea discreționară a persoanelor responsabile de condusul lor, denotă amalgamul, penuria generală, fizică sau psihică, dar și un absurd al existenței totalitare ce la micro-scară se poate identifica cu regimul comunist.

Autoturismul e un mijloc de transport ce nu e accesibil oricui și-i conferă proprietarului o poziție socială superioară și libertatea de a-și alege traseul dorit, față de pasagerii trenului și al autobuzului al căror traseu e prestabilit, dând impresia pseudolibertății. Astfel, autoturismul este la dispoziția ta, ca șofer, și a pasagerilor. Cel care stârnește praful pe străzile din satul B. este tocmai preotul satului care vine cu:

„un mic autoturism, un Fiat 850 [...] se oprește chiar în fața cutiei de poștă [...] rămâne nemișcat la volan pînă ce norul de praf îl depășește, trece și de voi, cei care stați în calea autobuzului, și se stinge apoi ca un fum, [...] un tip gras între două vârste, coboară, ocolește mașina și face un gest incredibil. Pune în cutia poștală un plic. [...] părintele se urcă în mașină, o întoarce și pleacă în direcția din care a venit”²⁴, spre consternarea celor ce stau în stația de autobuz în plină arșită.

Trenul, gările, autobuzul, stațiile de autobuz, internatul, orfelinatul, cazarma sunt spații pe care Zare, Gelu și Grințu le parcurg și reprezintă, în termenii lui Marc Augé *non-locuri*, fiindcă în momentul intrării în astfel de locuri, o persoană încetează a mai fi o individualitate. Marc Augé susține că această „ștergere” a identității se face prin faptul că în aceste non-locuri, indivizii sunt supuși aceluiași mesaje, respectă semnele și răspund aceluiași apeluri.²⁵ „Spațiul non-locului nu creează nici identități singulare, nici relații; doar solitudine și similitudine”²⁶, fapt ce face ca non-locul să fie definit drept „opusul utopiei: el există, dar nu conține nici o societate organică.”²⁷ Efectul trecerii prin aceste *non-locuri* sau spații heterotopice se manifestă asupra personajelor lui Mircea Nedelciu prin sentimentul izolării și înstrăinării ce reliefează chestionări identitare și problematica raportare la celălalt.

Cele două accepțiuni teoretizate de Yi-Fu Tuan – space and place – sunt, în accepțiunea acestuia, cuvinte familiare ce denotă experiențe comune, diferența dintre ele este între ce oferă fiecare, și anume, securitatea oferită de *loc*, acel loc de care suntem atașați și de care nu ne putem desprinde și, pe de altă parte, *spațiul* ce înseamnă libertate la care aspiră personajele²⁸. Chiar dacă „there is no place like home”²⁹, pentru personajele lui Mircea Nedelciu, casa – cu forma sa de cazarmă, cameră de internat, camera gazdei, camerele fetelor vizitate și, în cele din urmă, casa părintească de care se înstrăinează sau este pusă sub semnul provizoriului prin scenariul lui Grințu – este descrisă ca fiind un mediu claustrant care contribuie vizibil la destabilizarea sentimentului de apartenență și fixitate³⁰ la care aspiră personajele. Incapacitatea sau refuzul protagoniștilor din romanul *Zmeura de cîmpie* de a stabili legătura cu spațiul natal, cu spațiul protector al casei, îi menține în perpetua mișcare „de multe ori haotică și gratuită.”³¹

²⁴ Mircea Nedelciu, *Zmeura de cîmpie* (roman împotriva memoriei), ed. cit., pp. 54-55.

²⁵ Ionuț Miloi, op. cit., p. 50.

²⁶ Marc Augé, *Non-Places: Introduction to An Anthropology of Supermodernity*, Trans. John Howe, Verso, London, 1995, p. 103, *Apud* Ionuț Miloi, *Ibidem*.

²⁷ *Ibidem*, p. 112.

²⁸ Cf. Yi-Fu Tuan, *Space and Place: The Perspective of Experience*, University of Minnesota Press, Minneapolis, 1977, p. 3.

²⁹ [Nu este niciun loc ca acasă, trad. n.] *Ibidem*.

³⁰ Despre starea de fixitate vorbește Gaston Bachelard atunci când își construiește dialectica centrată pe analiza la nivel spațial a raporturilor dintre interior și exterior. Primul nostru loc și univers este, după afirmațiile lui Bachelard, *casa*, ca spațiu interior, care ne asigură unul din elementele esențiale ale existenței umane, starea de fixitate. Fundamental teoretic enunțat de acesta sugerează faptul că spațiul domestic – casa, trebuie să ofere atât suport psihologic cât și un mediu protectiv menit să asigure un echilibru între răspunsul emoțional pe care individul îl manifestă în raport cu casa în care acesta locuiește. În Gaston Bachelard, *Poetica spațiului*, Seria „Studii socio-umane”, trad. Irina Bădescu, pref. Mircea Martin „Gaston Bachelard ca educator”, Editura Paralela 45, Pitești, 2003.

³¹ Cf. Ionuț Miloi, op. cit., p. 42.

În concluzie, spațiile heterotopice amintite sunt investite în proza lui Mircea Nedelciu cu multiple semnificații ce se răsfrâng asupra identității personajelor.

Bibliografia operei:

NEDELICIU, Mircea, *Zmeura de câmpie* (roman împotriva memoriei), Editura Militară, București, 1984; ediția a II-a, Prefață de Sanda Cordoș („Cine sînt fiii acelor tați?”), Editura Compania, București, 2005.

NEDELICIU, Mircea, *Tratament fabulatoriu* – roman cu o prefață a autorului, Editura Cartea Românească, București, 1986; ediția a II-a, Editura ALL, București, 1996; ediția a III-a, Cuvânt înainte de Sanda Cordoș („Un obiect util”), „Avertisment la ediția a II-a – 1996” (Mircea Nedelciu), Editura Compania, București, 2006.

NEDELICIU, Mircea, *Proză scurtă - Aventuri într-o curte interioară, Efectul de ecou controlat, Amendament la instinctul proprietății, Și ieri va fi o zi*, prefața de Sanda Cordoș („Mircea Nedelciu și proba clasicismului”), Editura Compania, București, 2003.

NEDELICIU, Mircea, *Opere I. Aventuri într-o curte interioară; Efectul de ecou controlat*, vol 1, Seria Opere, Ediție îngrijită și prefațată de Ion Bogdan Lefter, Editura Paralela 45, Pitești, 2014.

Bibliografie critică selectivă:

AUGÉ, Marc, *Non-Places: Introduction to An Anthropology of Supermodernity*, Trans. John Howe, Verso, London, 1995. (1st edition published in French as *Non-lieux. Introduction à Une Anthropologie de la Surmodernité*, 1992).

BACHELARD, Gaston, *Poetica spațiului*, Seria „Studii socio-umane”, trad. Irina Bădescu, pref. Mircea Martin „Gaston Bachelard ca educator”, Editura Paralela 45, Pitești, 2003.

BACHELARD, Gaston, *Poetica reveriei*, Traducere de Luminița Brăileanu, Editura Paralela 45, Pitești, 2005.

BAUMAN, Zygmunt, „From Pilgrim to Tourist – or A Short History of Identity”, In *Questions*

of Cultural Identity, Stuart Hall and Paul du Gay, eds. London: Sage, 1996.

CHEVALIER, Jean, GHEERBRANT, Alain, *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, Traducere de Daniel Nicolescu, Doina Uricariu, Olga Zaicik, Laurențiu Zoicaș, Irina Bojin, Victor – Dinu Vlădulescu, Ileana Cantuniari, Liana Repeșeanu, Agnes Davidovici, Sanda Oprescu, Editura Artemis, București, 1993.

FOUCAULT, Michel, *Of Other Spaces. Heterotopias*.

On-line

at:

<<http://foucault.info/documents/heteroTopia/foucault.heteroTopia.en.html>>, [accesat, 12 nov. 2014]

RUȘTI, Doina, *Dicționar de teme și simboluri din literatura română*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Polirom, București, 2009.

TODOROV, Tvetan, *Noi și ceilalți. Despre diversitate*, traducere de Alex. Vlad, colecția „Texte de frontieră 29”, Editura Institutul European, Iași, 1999.

TUAN, Yi-Fu, *Topophilia: A Study of Environmental Perception, Attitudes, and Values*, Columbia University Press, New York, 1990.

TUAN, Yi-Fu, *Space and Place: The Perspective of Experience*, University of Minnesota Press, Minneapolis, 1977.

ȚÎRDEA, Teodor N., BERLINSCHI, Petru V., EȘANU, Anatol I., NISTREANU, Didina U., OJOVANU, Vitalie I., *Dicționar de Filosofie și Bioetică, A-Z*, Chișinău, 2003.

Acknowledgement: The research presented in this paper was supported by the European Social Fund under the responsibility of the Managing Authority for the Sectoral Operational Programme for Human Resources Development, as part of the grant POSDRU/159/1.5/S/133652.